

Veiledning til rapporteringen på skjema 32 i KOSTRA

Forvaltning av landbruksarealer 2021

Innhold:

1. Innledning	2
2. Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord etter plan- og bygningsloven	2
3. Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord etter jordloven § 9	5
4. Nydyrking	6
5. Deling av eiendom etter jordloven	8
6. Driveplikt	8
7. Søknader om konsesjon etter konsesjonsloven	9
8. Søknader etter konsesjonsloven – nullgrensesaker	9
9. Lovhjemmel	10

1. Innledning

Kommunenes vedtak om omdisponering av landbruksarealer etter plan- og bygningsloven og jordloven, samt saksbehandling etter jord- og konsesjonslov, skal rapporteres via KOSTRA. Dette skal blant annet gi opplysninger om hvordan jordvernet praktiseres og brukes av regionale og sentrale myndigheter i arealpolitikken. Opplysningene om særlovene brukes for å følge utviklingen innen eiendoms- og bosettingspolitikken.

Det er kommunens vedtak i enkeltsaker etter jordloven og konsesjonsloven, og vedtatte reguleringsplaner, som skal rapporteres. Alle kommunens vedtak i rapporteringsåret skal tas med, inkludert vedtak som er påklaget til statsforvalteren. Endelig vedtak i klagesak rapporteres fra statsforvalteren til Landbruksdirektoratet og skal ikke tas med her.

2. Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord etter plan- og bygningsloven

I KOSTRA er det endelig vedtatte *reguleringsplaner (område- eller detaljregulering)* som skal rapporteres. Kommunen skal rapportere på omdisponering av både **dyrka** og **dyrkbar jord**. Med dyrka jord menes fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite.

Dyrka jord omfatter fulldyrka jord (ARTYPE 21), overflatedyrka jord (ARTYPE 22) og innmarksbeite (ARTYPE 23).

Full dyrka jord er areal som er dyrka til vanlig pløyedybde, og som kan nyttes til åkervekster eller til eng som kan fornyes ved pløying.

Overflatedyrka jord er areal som for det meste er ryddet og jevnet i overflaten, slik at maskinell høsting er mulig.

Innmarksbeite er innmarksareal som kan nyttes som beite, men som ikke kan høstes maskinelt. Minst 50 % av arealet skal være dekket av grasarter.

[Les mer om definisjoner av dyrka jord i NIBIO-bok 5 2019 – AR5 Klassifikasjonssystem.](#)

Dyrkbar jord er areal som ved oppdyrking kan settes i slik stand at det vil oppfylle kravene til lettbrukt eller mindre lettbrukt fulldyrka jord.

Kart og hjelpemiddel for beregning av areal for dyrka og dyrkbar jord finnes i NIBIOs kartportal

Kilden: <https://kart9.nibio.no/kostra/> under Verktøy/Arealberegning Kostra.

- Last opp reguleringsplaner i SOSI-format og få automatisk beregnet arealbeslag av dyrka og dyrkbar jord, fordelt på de ulike arealformålene. NB: filen må være zippet.
- Det er også mulig å tegne inn en flate i kartet og få beregnet dyrka og dyrkbar jord for dette området. Ved å zoome inn på riktig område i kommunen, kommer de aktuelle kartlagene opp automatisk.

- I tillegg til å få arealtallene i en tabell på skjermen kan du lagre resultatet på csv-format.

Tillatt omdisponerte arealer føres opp i KOSTRA-skjemaet under angitt formålsinndeling fordelt på dyrka og dyrkbar jord. Areal tallet kan legges inn med én desimal. Dyrka jord skal rapporteres selv om den for tiden ikke er i bruk. Dyrkbar jord skal rapporteres selv om det for tiden ikke er aktuelt, verken økonomisk eller politisk, å dyrke opp jorda nå.

Tabell 1 gir oversikt over hvilke SOSI-koder som skal registreres på hvilke formål i KOSTRA-skjemaet. Dersom det likevel oppstår tvil om hvilket arealformål som er det riktige å bruke, kan «Annen bebyggelse og anlegg» benyttes. Det viktigste er at arealet registreres i tabellen. Vær likevel obs på at enkelte formål innen landbruk ikke skal registreres i skjema, da de sikrer fortsatt landbruksdrift (se tabell 1).

Det er bare reguleringsplaner som berører areal som ikke tidligere er regulert til andre formål enn landbruk som skal registreres.

Dersom arealer tidligere regulert til landbruk omreguleres til annet enn landbruk, skal de tas med.

Areal i områderegulering skal ikke rapporteres hvis det i planene er bestemmelse med krav om senere detaljregulering. Planen skal da rapporteres det året detaljreguleringen vedtas.

Utvidelse av tidligere vedtatte reguleringsplaner skal med, men kun det areal som ikke tidligere er regulert til andre formål enn landbruk.

Areal skal registreres selv om det tidligere er lagt ut til andre formål enn LNFR i kommune(del)plan. Det er med andre ord reguleringsplannivået som skal registreres i KOSTRA, ikke kommuneplannivået.

Det er reguleringsplaner som skal registreres. Dersom kommunen godkjenner mindre bygge- og anleggstiltak i områder for bebyggelse og anlegg i kommuneplanen uten å kreve reguleringsplan eller jordlovsbehandling, er det ikke nødvendig å registrere disse arealene i KOSTRA-skjemaet.

Fra og med rapporteringsåret 2019 har kommunene rapportert på areal av dyrka og dyrkbar jord som tidligere er regulert til annet formål enn LNFR, og som nå er tilbakeført til LNFR. Dette er spørsmål 2.3 og 2.4.

Rapporteringen gjelder for arealer med dyrka og dyrkbar jord der gjeldende reguleringsplan enten oppheves og arealet tilbakeføres til LNFR, eller der hele eller deler av arealet tilbakeføres til LNFR-formål som følge av omregulering.

Tabell 1. Oversikt over reguleringsformål i PBL som skal brukes i KOSTRA-rapporteringen

Reguleringsformål PBL § 12-5	Sosikoder etter pbl 2008
Boligbebyggelse (§12-5 nr. 1) inkludert uteoppholdsareal	1110-1119, 1600-1690
Fritidsbebyggelse (§12-5 nr. 1)	1120-1124
Næringsbebyggelse /virksomhet (§12-5 nr. 1) (utenom landbruk, reindrift og akvakultur): Kjøpesenter, forretning Fritids- og turistformål Råstoffutvinning Næringsvirksomhet: kontor, hotell, bevertning, industri, lager, bensinstasjon Kombinasjoner av næringsbebyggelse	1140, 1150 1170-1174 1200-1201 1300-1390 1810-1812, 1820-1822, 1830
Offentlig eller privat tjenesteyting (§12-5 nr. 1) Skole, barnehage, institusjon, kirke, forsamlingslokale.	1160-1169
Golfbane (§12-5 nr. 1)	1450
Annen bebyggelse og anlegg (§12-5 nr. 1) Sentrumsformål Idrettsanlegg Godsterminal/-lager, energianlegg, kommunaltekniske anlegg mv. Grav- og urnelund Kombinasjoner som ikke kan fordeles på de enkelte gruppene under <i>Bebyggelse og anlegg.</i>	1130 1400-1490 1500-1590 1700-1730 1801-1804, 1813-1814, 1824-1826, 1830-1831
Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur (§12-5 nr. 2) Vei, bane, lufthavn, havn, kollektivanlegg, parkering, jernbane, energinett, vann- og avløpsnett, med mer	2000-2800
Grønnstruktur (§12-5 nr. 3) Naturområde, turdrag, friområde, park	3000-3800
Forsvaret (§12-5 nr. 4) Skytefelt, øvingsområde, leir	4000-4800
LNFR der landbruk er utelukket (§12-5 nr. 5) Bare arealet der reguleringsbestemmelsene utelukker videre landbruksvirksomhet. Beregn berørt areal! Natur- og friluftformål, naturvern Vern av kulturmiljø eller kulturminne, Reindriftsformål.	5120, 5130, 5300 (vurder og beregn!) 5600, 5140 (vurder og beregn!)
Bl.a. skal følgende formål ikke rapporteres siden de sikrer fortsatt landbruksdrift: Landbruksformål, jordbruk, skogbruk, seterområde, gartneri, pelsdyranlegg, jordvern, særlige landskapsensyn	5100, 5110-5115, 5400, 5500
LNFR spredt utbygging (§12-5 nr. 5) Spredt bolig-, fritidsbolig og næringsbebyggelse. Oppgi bare det arealet som blir fradelt/festet til bebyggelse. Alternativt oppgis det arealet som blir bebygd.	5200, 5210, 5220, 5230 (vurder og beregn!)
Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone (§12-5 nr. 6) Akvakultur, småbåtanlegg og natur- og friluftsområde med tilhørende strandsone	6000-6800
Kombinasjoner av hovedformål (§12-5 nr. 1-6) (Bebyggelse og anlegg, Samferdselsanlegg, Grønnstruktur, Forsvaret, LNFR, Bruk og vern av sjø og vassdrag) Kombinasjoner som ikke kan fordeles på de enkelte hovedformålene rapporteres her.	1800, 1900, 2900, 3900, 4900, 5900, 6900

3. Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord etter jordloven § 9

Saker som kommunen behandler etter jordloven § 9, samt saker etter jordloven § 12 som også innebærer omdisponering, skal føres under punkt 3 på skjemaet. Kommunen skal rapportere på omdisponering av både **dyrka** og **dyrkbar jord**. Med dyrka jord menes fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite.

Dyrka jord omfatter fulldyrka jord (ARTYPE 21), overflatedyrka jord (ARTYPE 22) og innmarksbeite (ARTYPE 23).

Fulldyrka jord er areal som er dyrka til vanlig pløyedybde, og som kan nyttes til åkervekster eller til eng som kan fornyes ved pløying.

Overflatedyrka jord er areal som for det meste er ryddet og jevnet i overflaten, slik at maskinell høsting er mulig.

Innmarksbeite er innmarksareal som kan nyttes som beite, men som ikke kan høstes maskinelt. Minst 50 % av arealet skal være dekket av grasarter.

[Les mer om definisjoner av dyrka jord i NIBIO-bok 5 2019 – AR5 Klassifikasjonssystem.](#)

Dyrkbar jord er areal som ved oppdyrking kan settes i slik stand at det vil oppfylle kravene til lettbrukt eller mindre lettbrukt fulldyrka jord.

Kart og hjelpemiddel for beregning av areal for dyrka og dyrkbar jord finnes i NIBIOs kartportal. Kilden: <https://kilden.nibio.no/under/Verktøy/Arealberegning/Kostr>. Der kan man tegne inn en flate i kartet og få beregnet dyrka og dyrkbar jord for det aktuelle området. Når man zoomer inn i kartet i kommunen, kommer de aktuelle kartlagene opp automatisk. Tegn inn aktuelle flater i form av polygoner og trykk på «Arealberegning». Du vil da få opp en tabell over hvor mange dekar dyrka og dyrkbar jord polygonene inneholder.

Tillatt omdisponerte arealer føres opp i KOSTRA-skjemaet under angitt formålsinndeling fordelt på dyrka og dyrkbar jord. Areal tallet kan legges inn med én desimal. Dyrka jord skal rapporteres selv om den for tiden ikke er i bruk. Dyrkbar jord skal rapporteres selv om det for tiden ikke er aktuelt, verken økonomisk eller politisk, å dyrke opp jorda nå.

Begge kartlagene er også tilgjengelig i [Kilden](#). Opplysninger om dyrka jord er i «Markslag (AR5)» oppgitt som "Jordbruksareal (AR5)" (ARTYPE 21 Fulldyrka jord, ARTYPE 22 Overflatedyrka jord og ARTYPE 23 Innmarksbeite). Dyrkbar jord er tilgjengelig som eget kartlag.

Tillatt omdisponerte arealer føres opp i KOSTRA-skjemaet under angitt formålsinndeling fordelt på dyrka og dyrkbar jord. Areal tallet kan legges inn med én desimal. Dersom det oppstår tvil om hvilket arealformål som er det riktige å bruke, kan «Annen bebyggelse og anlegg» benyttes. Det viktigste er at arealet registreres kun ett sted i tabellen.

Dyrka jord skal rapporteres selv om den for tiden ikke er i bruk. Dyrkbar jord skal rapporteres selv om det for tiden ikke er aktuelt, verken økonomisk eller politisk, å dyrke opp jorda nå.

Det er resultatet av kommunens vedtak som skal oppgis. Selv om vedtaket påklages, og det blir en klagesaksbehandling, er det kommunens opprinnelige, første vedtak som skal føres opp. Saker som gjelder midlertidig tidsbestemt omdisponering skal ikke tas med. Dette gjelder for eksempel midlertidig omdisponering til massedeponi og midlertidig omdisponering til juletre/pyntegrøntproduksjon. Hvis det ved utløpet av omdisponeringsperioden søkes om varig omdisponering, skal disse sakene og tilhørende areal, rapporteres på det året det ble gitt varig omdisponering.

Antall innvilgede saker og antall dekar omdisponert areal etter jordloven skal oppgis uavhengig av om omdisponeringen faktisk blir gjennomført. Det vil si at det også skal oppgis saker hvor manglende godkjenning etter annet lovverk, som f.eks. dispensasjon fra plan etter plan- og bygningsloven, hindrer gjennomføring.

Dersom tillatelsen til omdisponering faller bort på grunn av at tiltaket ikke gjennomføres innen 3-årsfristen som er angitt i loven, skal arealet ikke rapporteres som tilbakeført areal eller trekkes i fra annet omdisponert areal i senere KOSTRA-rapporter.

Dersom det søkes på nytt for areal som tidligere er godkjent omdisponert, skal bare en eventuell utvidelse av arealet rapporteres i KOSTRA-skjemaet. En utvidelse kan med andre ord sidestilles med en ny sak.

Med annet landbruksformål menes bl.a. tilleggsnæringer i landbruket og tiltak som ikke tar sikte på jordbruksproduksjon i jordlovens forstand. Dette kan f.eks være ridehall, utleiehytter eller andre byggetiltak for landbruksbasert næringsutvikling eller drivhus (hvis det legges golv, slik at jorda må anses som omdisponert).

4. Nydyrking

Med nydyrking menes fulldyrking og overflatedyrking av jord. Gjenoppdyrking av jordbruksareal som har ligget unytta i over 30 år, regnes som nydyrking.

- Med fulldyrking menes rydding og bryting til vanlig pløyedybde slik at arealet kan nyttes til åkervekster eller til eng og beite som kan fornyes ved pløying.

- Med overflatedyrking menes rydding og sletting av overflata slik at maskinell høsting er mulig.

Areal oppgis i hele dekar. Areal under 1 dekar angis som 1 dekar i rapporten.

I en enkelt sak kan det være flere hensyn som gjør at det settes flere vilkår for godkjenning. Alle aktuelle vilkår skal oppgis, og fordeles på de ulike kategoriene. Antall vilkår til sammen kan derfor bli høyere enn antall søknader innvilget med vilkår.

Dersom kommunen godkjenner nydyrking i områder som er registrert som viktige for bevaring av biologisk mangfold, skal dette oppgis i KOSTRA-skjemaet. Kommunene kan her ta utgangspunkt i naturtyperegistreringene slik de fremstår Miljødirektoratets kartdatabase «Naturbase»: <http://kart.naturbase.no/>. Karttemaet og kartlagene «Naturtyper, naturmangfold» → «Naturtyper – DN-håndbok 13» kan benyttes som utgangspunkt for registrering i KOSTRA-skjemaet. Ved å klikke på figurene kommer det opp informasjon om verdi. I KOSTRA-skjemaet er det områder med verdien Svært viktig (A) og Viktig (B) som skal registreres. Naturbase inneholder også verktøy for å måle areal.

Naturtyperegistreringene er også tilgjengelige i NIBIOs kartportal [Kilden](#), under «Arealinformasjon» → «Eksterne» → «Naturtyper (Mdir)».

Det er kommunens endelige vedtak i saken som skal rapporteres. Selv om vedtaket påklages, og det blir en klagesaksbehandling, er det kommunens opprinnelige, første vedtak som skal føres opp.

Som følge av forbud mot nydyrking av myr har det fra og med rapporteringsåret 2022 blitt lagt til fire nye spørsmål om nydyrking i rapporteringsskjemaet (punkt 4.4 - 4.7). Under følger veiledning for besvarelse av de nye spørsmålene.

Nydyrking av myr er forbudt. Etter forskrift om nydyrking § 5a annet ledd kan imidlertid kommunen i særlige tilfeller gi dispensasjon til nydyrking av myr;

1. når grunneier mister andre produksjonsarealer på grunn av tap av leiejord eller ved utbygging i offentlig regi som samferdselstiltak eller lignende,
2. der grunneiers eneste dyrkingsressurs er myr, eller
3. for å ivareta særskilte produksjoner i myr på fjellgrunn.

I spørsmål 4.5 skal kommunen oppgi antall saker innvilget og avslått i alt, samt hvilke(t) av de tre inngangsvilkårene som har gitt grunnlag for å vurdere dispensasjon.

I spørsmål 4.6 skal kommunen oppgi omsøkt, innvilget og avslått myrareal fordelt på myrdybde. Det skilles på grunn og dyp myr, der dyp myr har en gjennomsnittsdybde på mer enn 1 meter. Kartlaget «myrinformasjon» i NIBIOS kartinnsynsløsning [Kilden](#) gir informasjon om tidligere kartlagt myrdybde.

Når nydyrkingstiltaket av myr er gjennomført skal grunneier gi melding til kommunen. Kommunen skal gjennomføre ferdiggodkjenning av nydyrkingstiltaket og registrere dette i KOSTRA.

5. Deling av eiendom etter jordloven

Vi gjør oppmerksom på at søknader om deling som medfører omdisponering av dyrka eller dyrkbar mark, også skal rapporteres under pkt. 3.2 (antall søknader om omdisponering etter jordloven § 9).

Alle søknader om deling etter jordloven § 12 som blir behandlet av kommunen skal med her. Dette gjelder ikke bare fradeling av enkelttomter, men også forpaktning, tomtefeste og lignende leie eller bruksrett til del av landbrukseiendom, når denne retten er stiftet for lengre tid enn 10 år eller ikke kan sies opp av grunneier. Med eiendom menes også rettigheter som ligger til eiendommen og andeler i sameie.

Av de søknadene om deling som blir innvilget må det også opplyses hvor mange som ble innvilget av hensyn til bosettingen i området (jf. jordloven § 12 fjerde ledd), og hvor mange saker der det fradelte arealet skal nyttes som tilleggsareal til annen landbrukseiendom.

Nytt for registreringen fra og med rapporteringsåret 2020 er spørsmål om antall tillatelser som fører til at det oppstår en ubebygd skogeiendom ved fradelingen. Antall tillatelser som fører til at det oppstår en bebygd eiendom som fortsatt kan nyttes til landbruksdrift hvor fradelingen har medført at fulldyrka/overflatedyrka jord er redusert til 35 dekar eller mindre skal også registreres. Vær oppmerksom på at utskillelser av tun ikke inngår her.

6. Driveplikt

Etter jordloven § 8 har eier av landbrukseiendom plikt til å drive jordbruksareal. Dette kan skje enten ved at han/hun driver selv, eller ved at arealet leies bort til andre.

Eier kan søke fritak fra driveplikt etter jordloven § 8a. Vi gjør oppmerksom på at det bare er søknader som gjelder **varig** fritak fra driveplikten som inngår i KOSTRA-rapporteringen.

Ved brudd på driveplikten kan kommunen gi pålegg. Det kan gis flere ulike pålegg i samme sak. Antallet under pkt. 6.4 og 6.5 vil derfor ikke alltid være det samme.

7. Søknader om konsesjon etter konsesjonsloven

Søknader behandlet i perioden 1. januar – 31. desember 2021 rapporteres under spørsmålsgruppe 7.

7.2 Søknader om konsesjon etter konsesjonsloven

Under dette punktet skal alle «vanlige» konsesjonssaker rapporteres. Dette inkluderer også saker der konsesjonssøker er AS/ASA.

7.4 Søknader om konsesjon der søker er AS/ASA

Her skal de av de «vanlige» konsesjonssakene der søkeren er AS/ASA rapporteres for seg.

7.5 Slektskapskonsesjon

Dette er saker der søker kunne tatt over uten å måtte søke konsesjon, men der han/hun ikke vil eller kan bosette seg på eiendommen. Han/hun må da søke konsesjon etter konsesjonsloven § 9 siste ledd.

8. Søknader etter konsesjonsloven – nullgrensesaker

Her skal alle de søknader om konsesjon som kommunen har behandlet med bakgrunn i at kommunen har innført forskrift etter konsesjonsloven § 7, tas med. Dette gjelder både de søknadene som kommer som følge av at tidligere helårsbolig ønskes nytt til fritidsbolig, og de søknadene som kommer som følge av at kommunen har satt slektskapsunntaket i konsesjonsloven § 5 ut av kraft. Saker som generklæres som konsesjonsfrie etter skjema LDIR-356 skal ikke rapporteres.

En oversikt over hvilke kommuner som til enhver tid har innført forskrift med hjemmel i konsesjonsloven § 7, finnes på [Landbruksdirektoratets hjemmeside](#).

9. Lovhjemmel

Opplysningene hentes inn av Statistisk sentralbyrå på vegne av Landbruks- og matdepartementet med hjemmel i Lov om kommuner og fylkeskommuner av 22.06.2018 nr. 83 § 16-1, jf. forskrift av 15. desember 2000 om innrapportering fra kommuner og fylkeskommuner § 1 jf. § 8. 2. ledd, og i medhold av § 2 i Landbruksdepartementets forskrift av 8. desember 2003 Om saksbehandling mv. i kommunene i saker etter konsesjonsloven, jordloven, odelsloven og skogbruksloven. Statistisk sentralbyrå vil i medhold av lov av 21. juni 2019 nr. 32 om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå § 16 samtidig benytte oppgavene til utarbeidelse av offisiell statistikk.